

УИЛЯМ ФОКНЪР

ПОБЕДА В ПЛАНИНАТА

Превод от английски: Кръстан Дянков, 1993

chitanka.info

I

През прозореца на хижата петимата наблюдаваха конете, които изпъплиха по калната пътека и спряха пред вратата на двора. Мъжът, който водеше първия кон, бе с ниско прихлупена над лицето широкопола шапка и прегъваше смачкана снага под сиво износено наметало, от което стърчеше лявата му ръка, стиснала поводите. Юздата беше със сребърни халки, а конят — дръглив, опръскан с кал, ала чистокръвен дорест жребец, който вместо седло на гърба си носеше моркосиньо войнишко одеяло, завързано с връв. Вторият кон беше късотрупест, голямоглав, недорасъл и червен, също потънал в кал. Юздата му беше приспособена от канап и тел, а на кавалерийското седло върху гърба му, високо над разлюлените стремена, бе кацнало нещо безформено, малко по-голямо от дете, което в далечината бе сякаш облечено в непознати за човека одежди.

Един от тримата мъже на прозореца бързо се дръпна назад. Без да се обръщат, останалите го чуха, като прекоси живо стаята и след това се върна с дълга пушка в ръце.

— Недей — рече по-старият.

— Не виждаш ли наметалото? — каза по-младият. — Бунтовническо наметало.

— Какво от това — каза другият, — нали се предадох? Признах си, че са бити.

Видяха, че конете спират пред портата. Скована от хлътнали в дупките си греди от хикори, тя увенчаваше каменна ограда, която се спускаше стръмно по склона и се рисуваше като ясен релеф върху долината и далечната планинска верига, стапяща се в ниското и чезнещо небе.

Съществуващото от втория кон се смъкна на земята, подавайки поводите на лявата, протегнатата изпод сивата наметка ръка, която държеше и жребеца. Видяха го да влиза в двора, да се изкачва по пътеката и след това се скри зад рамката на прозореца. После го чуха

да ходи по дъските на верандата и да хлопа на вратата. Не се помръднаха, а съществото отново похлопа.

След малко, без да обръща глава, старият рече:

— Иди виж.

Една от жените, по-старата, се откъсна от прозореца и се плъзна безшумно по пода — беше боса. Приблужи вратата и я откряна. Мразовитата и влажна светлина на гаснещия априлски следобед нахълта и я заля: дребна женица с безизразно съсухрено лице, облечена в сива разкривена дреха. Отвъд прага срещу нея стоеше създание, малко по-едро от голяма маймуна, нахлузило огромна синя куртка на редник от федералната армия, а на главата си вързало като палатка, чиито поли падаха около раменете му, парче брезент, срязано може би направо от чергилото на някоя лавкаджийска каруца; в отвора на тази палатка жената не видя нищо освен бялото на две очи, примигващи и призрачни, с които негърът огледа босоногата жена с избеляла басмена дреха и неприветливата гола вътрешност на хижата.

— Господарят майор Соши Уедъл ви праща своите комплименти и каза, че моли за подслон за себе си, едно момче и два коня — рече той надут, с глас на папагал. Жената го погледна. Лицето ѝ напомняше измита маска. — Бяхме ееей нататък да се бием с янките — продължи негърът. — И вече свършихме. Сега си отиваме у дома.

Жената проговори сякаш иззад лицето си, гласът ѝ долетя като иззад някаква парцалена кукла или нашарено платно:

— Ще го попитам.

— Плащаме си — каза негърът.

— Плащате? — Замълчавайки, тя сякаш се помъчи да го разбере. — Това тука да не е планински хан?

Негърът махна с ръка.

— Няма значение. Нощували сме и на много по-лоши места. Кажете там, че е дошъл Соши Уедъл. — В този момент той забеляза, че жената гледа зад него. Обърна се и видя човека с износеното сиво наметало на половин разстояние между портата и къщата. Той се приближи, качи се на верандата и свали с лявата си ръка широкополата мека шапка, носеща потъмнялото венче на пехотен офицер от войските на Конфедерацията. Имаше мургаво лице, тъмни очи и черна коса, едновременно изпит и налят, високомерен. Не беше много висок, но стърчеше над негъра пет-шест инча. Наметалото му бе доста износено,

избеляло на раменете, където светлината пада най-силно, а в полите — зацапано, смачкано и опръскано с кал, кърпено и съшивано, непрестанно четкано и загубило напълно мъхавостта си.

— Добър ден, госпожо — рече той. — Имате ли място в яхъра за моите коне и подслон за мен и за слугата?

Жената го изгледа неподвижна и замислена, като че вижда привидение, от което не се плаши.

— Трябва да проверя — каза тя.

— Ще заплатя — рече той. — Знам какви са времената.

— Първо да попитам — отвърна жената и понечи да се обърне, но спря. Зад нея се приближаваше старият. Беше едър, с дочени дрехи, кичур стоманеносива коса и бледи очи.

— Казвам се Сошиър Уедъл — каза човекът в сиво. — Идвам от Вирджиния и се прибирам у дома, в Мисисипи. Тук сме в Тенеси, нали?

— Вие сте в Тенеси — рече другият. — Влезте.

Уедъл се обърна към негъра:

— Заведи конете в яхъра.

Разкривен в широката куртка и брезентовото покривало на главата, негърът се отправи към портата с оная наперена надменност, която доби, като забеляза босите нозе на жената и мизерната гола вътрешност на хижата. Пое двата повода и завика на конете с ненужно надути крясъци, на които те не обърнаха никакво внимание, защото явно отдавна им бяха свикнали. Негърът сякаш също не се трогваше от собствените си викове, те бяха като че нещо обикновено, съпътстващо извеждането на конете зад портата, това изпаряване на коне и негър, забелязано от останалите в едно и също време.

II

През стената на кухнята момичето дочуваше гласовете на мъжете в стаята, откъдето, като видя приближаващия се непознат, баща ѝ я бе изгонил. Беше двайсетгодишна, едра, с мека коса и проста прическа, с големи нежни ръце, боса, облечена в една единствена, съшита от брашнени чували дреха. Стоеше неподвижно до стената, извила глава встрани, а очите ѝ бяха широко отворени, кротки и празни като на сомнамбул; бе доловила, че баща ѝ и непознатият влизат в стаята отвъд стената.

Кухнята представляваше дъсчена колиба, прикована до дървената стена на хижата. Калта между дъските до нея бе изсъхнала от горещината на печката, напомняше тебешир и на места вече се ронеше. Тя се наведе с бавно, безшумно и знойно като шепота на босите ѝ нозе движение и намери с око една от тези цепнатини. Забеляза празната маса, върху която имаше пръстена кана и кутия патрони с надпис „Армия на САЩ“. До масата, на плетените столове, седяха двамата ѝ братя, но към вратата погледна само по-младият, момчето, и тя разбра, че непознатият е вече в стаята, чу го. По-големият вадеше патроните един по един и ги нареждаше пред себе си в редица, изправени до ръката му като парад на дребни войничета; той бе обърнал гърба си към вратата, там, където сега стоеше непознатият. Дъхът ѝ притихна. „Вач можеше да го застреля — каза си тя, пое въздух и пак се наведе. — И сега не е късно.“

След това се чуха стъпки и до кухненската врата застана майка ѝ, прекосявайки и за миг дори затуляйки тясната цепнатина. Въпреки това тя не се отмести, когато майка ѝ влезе в кухнята. Клечеше пред цепнатината, сега дишаше равно и плитко, а зад гърба ѝ майката затрополя с колелата на печката. Едва сега съзря непознатия и притаи дъх, без дори да съзнава, че е престанала изобщо да диша. Видя го изправен до масата в дрипавото наметало, хванал шапката си с лявата ръка. Вач не вдигна поглед.

— Казвам се Сошиър Уедъл — каза пришелецът.

— Соши Уедъл — прошепна момичето в сухата, излющена, трошлива и прашна стена. Виждаше го цял, с омазненото, кърпено и неведнъж четкано наметало, с леко повдигната глава и морно лице, изпито, носещо отпечатъка на някаква несломима умора и въпреки това малко надменно, сякаш бе същество от друг свят, което диша друг въздух, чиито жили се топят от друга кръв. — Соши Уедъл — въздъхна тя.

— Пийнете малко уиски — каза Вач, без да помръдва.

Както стана с внезапно спрялото дишане, сега тя изведнъж не чуваше повече никакви думи, сякаш вече не е нужно да слуша, сякаш любопитството също няма място тук, в атмосферата, населявана от другокрайненеца, в която за миг се потопи и тя, наблюдавайки го изправен до масата, вперил очите си във Вач, а Вач, сега вече обърнал се на стола си, го гледаше с куршум в ръката. Тя дишаше тихо в процепа, през който идваха гласовете, гласове без страст и без значение, идващи от тъмната, тлееща, дива и детинска суетност на мъжете:

— Предполагам, че наглед са ви познати, а?

— Защо не? И ние сме ги използвали. Не винаги сме имали време или барут сами да си правим. От време на време се налагаше да прибягваме и до вашите. Особено напоследък.

— А може би ще ви станат още по-познати, ако някой от тях се пръсне в лицето ви.

— Вач! — Сега тя обърна очи към баща си, защото това бе неговият глас. По-малкият брат се бе надигнал от стола, приведен напред, с леко отворена уста. Беше седемнайсетгодишен. Но непознатият продължаваше да стои спокойно и да наблюдава Вач, ръката му притисна шапката до износеното наметало, а на лицето му все тъй се четеше надменното и малко загадъчно изражение.

— Защо не си покажете и другата ръка? — каза Вач. — Или ви е страх да дръпнете спусъка на пистолета.

— Не — рече непознатият, — не ме е страх да я покажа.

— Тогаз пийнете малко уиски — каза Вач и бутна каната с жест, говорещ за неуважение и дори презрение.

— Безкрайно съм ви задължен — отвърна непознатият, — но стомахът ми не позволява. Три години война се извинявах на стомаха

си, а сега, вече в мир, трябва да се извинявам за стомаха си. Но ако може една чаша за слугата? И след четирите години не би отказал.

— Соши Уедъл — прошепна момичето в ронещия се прах иззад който идваха гласовете, все още не повишени, ала завинаги враждебни и несдобrimi и вече осъдени — единият на сляпата жертва, другият на слепия палач:

— А задникът ви дали ще позволи?

— Мълчи, Вач!

— Оставете го, господине. Ако е бил във войската и една година дори, значи и той веднъж е бягал. А може и по-често, стига да се е бил с армията на Северна Вирджиния.

— Соши Уедъл — шепнеше момичето и се превиваше над цепнатината. Изведнъж Уедъл тръгна направо към нея с тежката чаша в лявата ръка, смачкал под мишница широкополата си шапка.

— Не оттам — спря го Вач. Непознатият се извърна. — Къде искате да отидете?

— Да занеса това на слугата — каза пришелецът. — В обора. Мислех, че през тая врата... — Сега лицето му беше в профил, изтощено, хлътноло, отпуснато; веждите му се вдигнаха въпросително и високомерно. Без да става, Вач килна глава назад и встрани.

— Махайте се от тая врата! — Но непознатият остана на мястото си. Измести само глава, сякаш просто да смени посоката на погледа си.

— Гледа към татко — каза си момичето. — Чака татко да му каже. Не го е страх от Вач. Знаех си.

— Махайте се от тая врата! — извика Вач. — Мръсен негър!

— Аха, значи, лицето, а не униформата! — каза непознатият. — Както разбирам, вие четири години се бихте, за да ги освободите.

Сега тя отново чу гласа на баща си:

— От предната врата, чужденецо, и после зад къщата.

— Соши Уедъл — каза си тя. Зад нея майка ѝ трополеше на печката. — Соши Уедъл. — Повтори го безгласно, въздъхна дълбоко и тихо, бавно и спокойно. — Като музика. Като песен — помисли си тя.

III

Негърът клечеше в преддверието на обора, чиито изпочупени и хлътнали в земята ясли бяха отдавна празни, ако не се смятаха техните два коня. Зад гърба му лежеше отворена протритата раница. Лъскаше чифт тънки салонни чепици с парченце плат и гребеше от тенекиена кутия с лустро, в която бе останал само белезникавият кръг по края. До него, на една дъска, се мъдреше вече лъсната обувка. Кожата бе напукана, а подметката, груба и крива, бе явно скоро закована от несръчна и груба ръка.

— Да се благодарим на бога, че хората не могат да ти видят подметките — рече негърът. — Да се благодарим на бога, че сме сред тая планинска измет. Хич няма да ми е приятно, ако янките видят какво носиш на краката си. — Разтърка с парцалчето, намигна, духна обувката и отново я затърка върху сгънатото си бедро.

— Вземи — каза Уедъл и му подаде чашата. Бе пълна с безцветна, водниста течност.

Негърът спря и обувката и парцалчето увиснаха.

— Какво? — После погледна чашата. — Какво е това?

— Изпий го — рече Уедъл.

— Но това е вода. За какво ми носиш вода?

— Изпий го — каза Уедъл, — не е вода.

Негърът пое чашата предпазливо, сякаш бе пълна с нитроглицерин. Разгледа я, примигна, поднесе я бавно под носа си и пак мигна.

— Откъде го взе? — Уедъл не отговори. Той бе взел лъснатата обувка и не откъсваше от нея очи. Негърът отново поднесе чашата под носа си. — Мирише почти както би трябвало. Но да се превърна на куче, ако изглежда както трябва. Тия хора имат намерение да те отровят. — Допря чашата до устните си и внимателно сръбна, после веднага я свали и примигна.

— Аз не съм пил — каза Уедъл и остави обувката.

— И по-добре — рече негърът. — Аз тука четири години се мъча да се грижа за тебе и да те върна у дома, както ми поръча господарката, а ти да спиш по хорските хамбари като скитник, като някой бездомен негър... — Допря чашата до устните си, надигна я и главата му се отметна назад. Свали чашата празна; беше със затворени очи. — Уф! — рече той и тръсна глава, сякаш е изтръпнал. — Мирише както трябва и точно на място пада. Но да стана куче, ако наглед е като хората! Според мен по-добре да не пиеш. Ако ти дадат още, пращай го на мене. Толкоз работи съм издържал, за господарката и на това ще издържа.

И отново пое обувката и парцалчето. Уедъл се наведе над раницата.

— Къде ми е пистолетът?

Негърът отново спря с обувка в едната ръка и парцал в другата.

— За какво ти е? — Наведе се и погледна калния склон пред къщата. — Тия хора да не са янки? — прошепна той.

— Не — каза Уедъл и зарови лявата си ръка в раницата. Негърът сякаш не го чу.

— В Тенеси? Нали ми каза, че сме в Тенеси, дето е Мемфис? Макар че аз не знам около Мемфис да има такива работи, нагоре-надолу, баири... Знам, нали като ходихме там с баща ти, нищо подобно не видях. Но щом казваш... А сега изведнъж — тия от Мемфис били янки!

— Къде е пистолетът? — повтори Уедъл.

— Казах ли ти аз! — рече негърът. — Правиш ги едни! Дето оставихме тия хора да видят, че бърхтиш баира пеша и водиш Цезар, щото според тебе бил уморен; пък аз съм яхнал другия кон, а ти пеша, макар че аз мога повече и от теб да ходя и колкото си щеш и когато си щеш, и ти знаеш, че е така, нищо че съм на четирийсе, а ти си на дваيسة и осем. Ще те обадя аз на майка ти, ще видиш!

Уедъл се изправи, държейки тежък револвер. Щракна с единствената си ръка, дръпна петлето и пак го пушна. Негърът го наблюдаваше, приклеknал като маймуна и загърнат в синята куртка на северняшката армия.

— Остави туй нещо — рече той. — Войната свърши. Нали отгатак във Фърджини ни казаха, че край на всичко? Сега нямаш нужда от пистолети. Остави го, чуваш ли?

— Отивам да се изкъпя — каза Уедъл. — Ризата ми...

— Да се къпеш ли? Къде? В какво? Тия тука никога не са виждали вана.

— На кладенеца. Готова ли ми е ризата?

— Ето я... но върни тоя пистолет, чуваш ли, Соши! Ще те обадя на майка ти. Всичко ще разкажа. Ах, защо не е сега господарят тука!

— Ти иди в кухнята — заповяда Уедъл. — Кажи им, че искам да се изкъпя в кладенеца. И ги помоли да дръпнат пердето на оня прозорец. — Пистолетът бе изчезнал под сивото наметало. Той се приближи до яслата, където бе вързан жребецът, конят вдигна муцуна към него, а очите му се обърнаха меки и диви. Потупа го с лявата си ръка, а той изпръхтя, не високо, със сладък и топъл дъх.

IV

Негърът влезе в кухнята през задната врата. Беше свалил брезентовата си забрадка и сега беше по синьо войнишко кепе, което, както и куртката, също му беше голямо, въртеше се на темето му тъй, че при всяка крачка халтавият му ръб потрепваше, сякаш има свой собствен живот. От него не се виждаше почти нищо, ако не се смята лицето между кепето и яката, напомнящо изсъхнал борнейски скалп и почти толкова малко, леко напращено, като че в студа е стояло заровено в купчина пепел от дърва. Старата жена стоеше до печката, на която съскаше и пърпореше тиган; когато негърът влезе, тя не вдигна глава. Момичето стоеше сред стаята с празни ръце. Погледна негъра, проследи го с бавен, сериозен, потаен и немигащ поглед, а той прекоси кухнята с пресилена, окарикатурена самоувереност, вдигна един от пъновете до печката и седна отгоре му.

— Ако времето ви е винаги такова, каквото е сега, все ми е едно дали тая земя ще бъде на янките — каза той, разкопча куртката и показа нозете и ходилата си, безформени и огромни, омотани в някаква кална и безименна материя, наподобяваща кожа, в която приличаха на два кални звяра колкото излегнали се млади псета; премести се към момичето, а момичето си помисли: *Това е кожа. Кой знае какво палто е нарязал да си омотае краката.* — Ами да — продължи негърът, — един път да си отида у дома, пък ако щат янките всичко да вземат!

— А вие къде живеете? — попита момичето.

Негърът я погледна.

— В Мисисипи. В имението. Никога ли не сте чували за Къщата-околия?

— Къща-околия?

— Точно така. Дядо му я нарекъл Къща-околия, защото е по-голяма и от околия. И с муле да тръгнеш през нея, пак няма да я обходиш от изгрев до залез. Така е. — И той бавно потри длани о бедрата си. Лицето му сега бе обърнато към печката; смръкна шумно. Пепелявият цвят по страните му бе вече изчезнал и лицето съвсем

почерня, съсухри се, устата му леко провисна, сякаш мускулите се бяха отпуснали от дълга употреба като остарели ластици, не мускулите за дъвчене, а тия, с които се говори. — Според мен май вече сме си близо. Познава се, най-малкото по миризмата на свинското, и при нас така мирише.

— Къща-околия — изрече момичето вгълбено и унесено, без да откъсва от негъра сериозните си немигащи очи. После извърна глава и погледна към стената с напълно спокойно лице, непроницаемо и бавно, дълбоко замислено.

— Точно така — рече негърът. — Дори янките са чували за Къщата-околия на господаря Френсиз Уедъл. Може и да сте го виждали по онова време, когато тръгна с каляската за Вашингтон да каже на вашия президент, че не одобрява това, което президентът прави с народа. Целия път до Вашингтон измина, все с каляката и с двама негри да я карат и да нагорещяват тухлите, с които си топлеше краката. А напред тръгна един от неговите с фургона и с резервните коне. Отнесе на президента ви цели две мечи кожи и осем бута, пушено еленско месо. Трябва да е минал точно ей тук, пред вашата къща. Сигурно баща ти или баща му са го забелязали. — Продължаваше да разказва, словоохотлив, с приспивателно напевен глас, лицето му постепенно се озаряваше, заблестя с някаква богата топлина, а майката все тъй се навеждаше над печката; момичето стоеше неподвижно и сковано, сгънало босите си гладки ходила до грубите бъчви, а огромното ѝ меко и младо тяло повдигаше грубата дреха с гладкото си млечно богатство, нещо неизказано струеше през немигащите ѝ очи, приковани в негъра, устата ѝ бе леко отворена.

Негърът говореше ли говореше с притворени очи и равен непресекващ глас, надутото, лениво показващ, че не може да му се противоречи, сякаш се намираше у дома, сякаш никога не е имало война и никога не е чувал непонятните слухове за свобода и за промяна, просто като че тази вечер той (според домашната йерархия прост коняр) се намира в хижата си заедно с останалите полски ратаи; в това време старата напълни паниците с готовата гозба, излезе и затвори вратата. Той отвори очи от шума, погледна вратата, след това момичето. Тя се бе загледала към вратата, където изчезна майка ѝ.

— На тебе не ти ли разрешават да ядеш с тях на масата? — попита я той.

Без да мига, момичето погледна негъра.

— Къща-околия — рече тя. — А Вач казваше, че и той бил негър.

— Кой? Той? Негър? Господарят Уедъл? А кой е Вач? — Момичето го гледаше. — Това е, защото никога никъде не сте ходили. И нищо не сте видели. Живеете си тука на голия хълм, дето и пушек не можеш да видиш. Той — негър, а? Да беше те чула майка му! — Той се огледа, отново съсухрен, очните му ябълки побеляха и се завъртяха насам-натам. Момичето продължаваше да го наблюдава.

— А там момичетата през цялото време ли носят обувки? — рече тя.

Негърът оглеждаше кухнята.

— Къде я държите тая изворна водица? Тук ли някъде?

— Изворна водица ли?

— Тази газ, дето се пие. — Негърът бавно примигна.

— Газ?

— Тая светлата газ за лампи, нали я пиете. Няма ли мъничко скрита някъде?

— О — каза момичето, — искаш да кажеш царевичното! — Отиде в единия ъгъл, вдигна от пода една разкована дъска (негърът не сваляше очи от нея) и измъкна още една пръстена кана. Напълни дебелостенна чаша, подаде му я, а той я изля на един дъх в гърлото си със затворени очи.

— Уф! — рече той и отри уста с опакото на ръката си. — Кажи сега, какво ме питаше?

— Носят ли момичетата в тази Къща-околия обувки?

— Жените носят. Пък ако нямат, Соши ще продаде стотина негри и ще им купи... Кой разправя, че Соши бил негър?

— Женен ли е? — попита момичето.

— Кой да е женен? Соши? — Тя не преставаше да го гледа. — Кога ще има време да се ожени, като от четири години се бием с янките? Четири години не си е бил в къщи, а там, дето бяхме, жени няма. — Вгледа се в момичето с леко кръвясали очи, а кожата му проблясваше ту тук, ту там, ту силно, ту по-слабо. Разтапяйки се от топлината, той сякаш се бе уголемил. — А теб к'во те засяга дали е женен?

Спогледаха се. Негърът чу дъха ѝ. В следващия миг тя изобщо не го виждаше, макар че нито бе мигнала, нито бе отместила глава.

— Според мен едва ли ще му остане време за момиче без обувки
— рече тя, приближи стената и се спря недалеч от цепнатината.
Негърът я проследи с очи. Влезе старата, взе от печката още един съд и
без да го погледне, отново хлопна вратата.

V

Край наредената за вечеря трапеза седяха четиримата мъже, всъщност мъжете бяха трима, а четвъртият бе още момче. Гозбата бе насипана в дебелостенни паници, а ножовете и вилиците бяха железни. На масата все още стоеше и каната. Сега Уедъл беше без своето наметало. Бе избръснат, със сресана назад и все още влажна коса. В светлината на лампата гънките на ризата му върху гърдите приличаха на пяна, а празният десен ръкав бе прибоден за лявото рамо с масивна златна карфица. Под масата тънките и кърпени салонни обувки стояха неподвижни между тежките кондури на двамата мъже и босите нозе на момчето.

— Вач казва, че и вие сте негър — рече бащата.

Уедъл се облегна на стола си.

— Значи, това е обяснението — каза той. — Пък аз мислех, че си е по природа зъл. При това нали трябва да е победител.

— Негър ли сте? — попита бащата.

— Не — каза Уедъл. Сега гледаше момчето, чието обветрено, ала безизразно лице бе добило въпросителен израз. Дългата коса по врата му бе сякаш грубо подрязана с нож, а може би и с байонет. Момчето също го гледаше, неподвижно и унесено. *Като че съм призрак* — помисли си Уедъл. — *Дух. А може и да съм.* — Не — повтори той, — не съм негър.

— Тогава какъв сте? — каза бащата.

Уедъл се измести в единия край на стола, ръката му се облягаше на масата.

— Значи, вие в Тенеси питате гостите си какви са — рече той. Вач бе вдигнал каната и пълнеше една чаша. Бе навел лице, а ръцете му бяха огромни и корави. И лицето бе същото. Уедъл се загледа в него. — Струва ми се, разбирам как се чувствате — продължи той. — Веднъж и с мене беше така. По-рано. Но след четири години вече не е лесно да мислиш все едно и също. Трудно е изобщо да мислиш.

Неочаквано и грубо Вач изрече нещо, удари чашата о масата и течността се разплиска. Беше като вода, но миришеше неудържимо и властно. Сякаш в нея бе скрита някаква природна летливост, която отнесе разляното през масата и го пръсна върху пяната на поизбелелия, но безупречен лен връз гърдите на Уедъл и той ненадейно усети нейния хлад на голо.

— Вач! — обади се бащата.

Уедъл не помръдна; неговото надменно, въпросително и уморено изражение не се промени.

— Направи го, без да иска — каза той.

— А когато поискам — рече Вач, — съвсем няма да изглежда като случайност.

Уедъл го изглежда.

— Струва ми се, че ви казах вече. Казвам се Сошиър Уедъл. И съм от Мисисипи. Живея в селището Къщата-Око. Построено е от баща ми, от него е кръстено. Той беше главатар на индианското племе чоктоу, казваше се Френсиз Уедъл, може и да сте чували за него. Син на индианка от чоктоу и на френски емигрант от Ню Орлеанз, бивш Наполеонов генерал и рицар на Почетния легион. Казвал се е Франсоа Видал. Веднъж баща ми запрегна колата и отиде чак до Вашингтон да протестира пред президента Джексън за отношението на правителството към червенокожите; напред изпрати един фургон с храни, подаръци, а също и резервни коне за колата си с човек, който да се грижи за всичко, чистокръвен чоктоу и братовчед на баща ми. Едно време наследствената титла главатар се даваше на старейшините на нашия клан, но след като се европеизирахме по подобие на белите, изгубихме титлата, всъщност тя остана, но я взе родът, който не пожела да замърсява кръвта си. Запазихме само робите и земите. Главатарят сега живее в една хижа, малко по-голяма от колибите на негрите, той е нещо като главен ратай. Та именно във Вашингтон баща ми се запознал и се оженил за майка ми. Убиха го през Мексиканската война. Майка ми почина преди две години, в 1863 — хвана двойна пневмония една влажна нощ, докато закопаваха среброто, тъй като федералните войски на Севера бяха вече навлезли в нашата околия; пък и храната ѝ беше слаба. А слугата ми не иска да повярва, че е мъртва. Не искаше да повярва, че сме позволили на Севера да я лиши от нейното вносно мартиниканско кафе и счукания сухар, който ядеше

всяка неделя по обяд и в сряда вечер. Според него цялата земя трябвало да се вдигне на оръжие. При това той е прост негър, частица от една потиснатата раса, за която свободата е като тежък товар. Всеки ден си записва какво съм сгрешил, за да ме обади на майка ми, като се върнем. Учих във Франция, но малко. И до преди две седмици бях майор в пехотата на Мисисипи под командването на един човек, за когото сигурно сте чували, Лонгстрийт.

— Значи сте майор — каза Вач.

— Да, очевидно в това ме обвинявате.

— Бунтовнически майор съм срещал и по-рано — каза Вач. — Искате ли да ви кажа къде го видях?

— Кажете — рече Уедъл.

— Лежеше до едно дърво. Наложих се да спрем и да залегнем, а той лежи до дървото и моли за вода. „Имате ли вода, приятели?“ — вика. „Имам — казвам му аз — вода колкото искаш.“ Трябваше да пропъля, нямаше как да се изправа. Стигнах до него и го повдигнах, тъй че главата му се опря на дънера. После му обърнах лицето напред.

— Нямахте ли байонет? — попита Уедъл. — Всъщност забравих, нямало е как да се изправите.

— След това изпълях назад. Пропълях около стотина крачки...

— Назад?

— Не беше далече. Кой свестен човек ще стреля толкова отблизо? Трябваше да изпъля назад и точно тогава проклетият мускет...

— Проклетият мускет ли? — Уедъл седеше на стола си леко обърнат встрани, ръката му бе на масата, а лицето — загадъчно и сдържано, язвително.

— С първия изстрел не улучих. Уж му подпрях главата и му обърнах лицето, а той отворил очи и ме гледа. Не улучих. Ударих го в гърлото и затова трябваше да стрелям втори път. Проклет мускет!

— Вач! — обади се бащата.

Вач бе подпрял ръце на масата. В главата, в лицето приличаше на баща си, макар че му липсваше неговата замисленост. Изражението му бе гневно, ала замръзнало и непроницаемо.

— Всичко заради тоя мускет! Стрелях три пъти. И му направих три очи, и трите отворени. Лицето му подпряно на дървото, а очите му

в един ред, и трите, и сякаш ме гледа. Направих му още едно око, да ме види по-добре. Но заради тоя мускет трябваше да стрелям още веднъж.

— Стига, Вач! — каза бащата и се изправи, подпирайки измършавялото си тяло на масата с две ръце. — Имаме чужд човек, Вач, внимавай! А и войната вече свърши.

— Хич не ме интересува! — каза Уедъл. Ръката му се премести на гърдите и се скри в пяната на ленения плат, а очите му, язвителни, загадъчни и внимателни, не се откъсваха от Вач. — Толкова много съм ги виждал такива като него, че един повече...

— Пийнете уиски — каза Вач.

— Може би искате да ми кажете нещо?

— Оставете пистолета — каза Вач, — пийнете уиски.

Уедъл отново сложи ръка на масата. Но вместо да му налее, Вач вдигна каната над чашата и застина. Погледът му прескочи рамото на Уедъл. Уедъл се обърна. В стаята бе влязло момичето, стоеше пред вратата, а на прага зад нея бе застанала майка и. Сякаш говорейки на пода под нозете си, майката рече:

— Помъчих се да я задържа както ми поръча. Помъчих се. Ама нали е силна като мъж! Като мъж вироглава.

— Прибирай се — каза бащата.

— Аз ли? — майката попита дъските.

Бащата произнесе някакво име, което Уедъл не чу; той дори не разбра, че е пропуснал да го чуе.

— Ти се прибирай!

Момичето се раздвижи. Никого не погледна, приближи стола на който бе оставено износеното и кърпено наметало на Уедъл и го разгъна, показвайки четирите груби краища, където, сякаш с нож, хастарът е бил изрязан. Все още гледаше наметалото, когато Вач я хвана за ръката, но сега тя отмести очи към Уедъл.

— Отрязал си го и си го дал на оня негър да си завие краката — рече тя.

На свой ред бащата хвана Вач. Уедъл не трепна; извърнал се през рамо, той забеляза, че момчето до него се е вдигнало на стола и младото му отпуснато лице се навежда към лампата. Освен дишането на Вач и бащата в стаята не се чуваше никакъв звук.

— Все още съм по-силен от тебе — каза бащата. — А и като мъж съм по-добър или поне колкото тебе.

— Това няма да е вечно — измърмори Вач.
Бащата се обърна през рамо към момичето.
— Прибирай се!

Тя тръгна назад с безшумни стъпки. Бащата отново произнесе името, което Уедъл не бе доловил; той и сега не го чу и пак не разбра, че го е пропуснал. Момичето излезе. Бащата погледна Уедъл. Уедъл с нищо не издаде, че нещо се е променило, само ръката му отново се скри някъде в пазвата. Вгледаха се един в друг — студеното северно лице и полугалското-полумонголоидно, слабо и изпито като бронзова отливка лице с очи като на мъртвите, в които е помръкнал само погледът, но не и зрението.

— Взимайте си конете и тръгвайте — рече бащата.

VI

В преддверието беше тъмно и студено, черният студ на планинския април хлуеше от пода и обгръщаше босите ѝ нозе и тялото под единствената груба дреха.

— Отрязал си хастара на наметалото, за да може негърът да си завие краката — издума тя. — Направил го за един негър! — Вратата зад нея се отвори. В светлината на лампата се изправи мъжка фигура и вратата се затвори зад гърба му. — Кой е? — попита тя. — Вач или татко? — Тогава нещо изплющя и я удари по гърба. Беше кожен ремък. — Ох, уплаших се, че е Вач — рече тя. Ударът се повтори.

— Марш в леглото! — каза баща ѝ.

— Мене можеш да биеш, но него не можеш.

Последва нов удар: плътен, мек и равен звук, който през единствената груба дреха от чувал достигна голата ѝ плът.

VII

В опустялата кухня негърът още миг седя на изправената цепеница до печката, загледан във вратата. След това внимателно се изправи, като се подпираше с ръка о стената.

— Уф! — изпъшка той. — Каквато е пролет, сега да сме си в имението! Додето стигнем, тия добичета ще пукнат. — Примигна към вратата, послуша се, после отново се размърда, предпазливо придържайки се о стената, спираше да погледне вратата и да се послуша, а от него се излъчваше нещо хитровато, несигурно и все пак внимателно. Достигна ъгъла и вдигна разкованата дъска, наведе се и като се долепи до стената, измъкна каната; в този миг изгуби равновесие и се просна по очи с лице, изкривено от искрена и нелепа изненада. Надигна се, седна на пода, внимателно стиснал каната между коленете си, после я грабна и почна да пие. Пи дълго. — Уф! — каза си той. — В имението такава нещо и на свинете няма да дадем. А тая тука планинска паплач... Отново отпи; под наведената кана лицето му изведнъж доби най-напред загрижен, а след това вцепенен израз. Остави каната и се помъчи да стане, падна върху каната, пак се изправи, олюля се, наведе се, завъртя се все с този израз на безумно вцепенение; след това се строполи с главата надолу и катурна каната.

VIII

Бяха се навели над негъра и разговаряха тихо — Уедъл, бащата и момчето.

— Ще трябва да го мъкнем — каза бащата.

Вдигнаха го. Уедъл разтърси главата му с единствената си ръка.

— Джубал! — рече той.

Негърът замахна несръчно.

— Остави ме на мира! — измънка той. — Ма'ани ги тия!

— Джубал! — повтори Уедъл.

Негърът се метна ненадейно и диво.

— Остави ме на мира! Ще те обадя на вожда! Всичко ще му кажа. — След това замлъкна, но продължи да мотолеви: — Полски ратаи. Ратаи-негри...

— Ще трябва да го отнесем — каза бащата.

— Да — съгласи се Уедъл. — Страшно съжалявам. Трябваше да ви предупредя. Но отде да зная, че ще докопа още една кана? — Наведе се и протегна единствената си ръка под раменете на негъра.

— Махнете се — спря го бащата. — Ние с Хюл ще се оправим. — Двамата с момчето вдигнаха негъра. Уедъл им отвори вратата. Пристъпиха в бездънния черен студ. Под тях се мярна оборът. Смъкнаха негъра по склона. — Изведи конете, Хюл — заповяда бащата.

— Конете ли? — сепна се Уедъл. — Та той сега не може да язди! Как ще седи на коня?

Вгледаха се един друг, всеки потърси в ледената тишина гласа на другия.

— Значи, няма да си тръгнете? — рече бащата.

— Съжалявам. Виждате, че сега не мога. Ще трябва да останем, додето съмне, да изтрезнее. И веднага потегляме.

— Оставете го тука. Оставете му единия кон, а вие тръгвайте. Какво толкоз, един негър!

— Съжалявам. Преди четири години, да. Но не сега. — Гласът му бе присмехулен, почти капризен, с оня тон на неразгадаема умора. — Дотук съм се грижил за него; и смятам да го заведа у дома.

— Аз съм ви предупредил — каза бащата.

— Много съм ви задължен. Като се развидели, ще тръгнем. Дано само Хюл бъде достатъчно любезен и ми помогне да го качим в плевника.

Бащата бе отстъпил.

— Пусни негъра, Хюл — заповяда той.

— Тук ще измръзне — каза Уедъл. — Трябва да го кача в плевника. — Той помъкна негъра, подпря го на стената и приклепна да стовари отпуснатото му тяло на рамото си. Тежестта се повдигна много лесно и той разбра защо, едва като чу гласа на бащата:

— Хюл! Ела тука!

— Да, да, по-добре върви — тихо каза Уедъл. — Сам ще го кача по стълбата. — Дочу бързото, младежко дихание на момчето, задъхало се може би от вълнение. Уедъл реши да не мисли за това въпреки безумната нотка в момчешкия глас:

— Аз ще ти помогна!

Сега Уедъл не се противопостави. Събуди негъра с плесница, туриха нозете му на стълбата и го забутаха нагоре. Насред стълбата негърът отново политна.

— Ще им разкажа! На вожда ще те обадя. И на господарката ще кажа. Полски ратаи... черни ратаи...

IX

В плевника легнаха един до друг под наметалото и двете одеяла от седлата. Сено нямаше. Негърът захърка. Дъхът му бе тежък, зловонен и остър. Вързан долу за яслата, чистокръвният жребец от време на време тропаше с крак. Уедъл лежеше по гръб, ръката му бе праметната през гърдите и държеше остатъка от липсващата ръка. Отгоре, в пукнатините на покрива, надничаше небето — това гъсто черно и мразовито небе, което утре отново ще ливне и ще се лее всеки ден, додето са в планините. „Ако изобщо напусна планината — мислеше той, отпуснал се неподвижно по гръб до хъркащия негър с втренчени нагоре очи. — Слава богу! Мислех, че се е изчерпало, че съм изгубил правото да се страхувам. Но не съм. И това ме прави щастлив. Твърде щастлив. — Лежеше по гръб в студения мрак и мислеше за дома. — Къщата-Око. Животът ни е обобщен в слова, които са станали по-важни от него. Победа. Поражение. Мир. Дом. Ето защо се налага да правим толкова много неща, за да изпълним тия думи с някакво значение. Ужасно много неща! Особено когато си недотам щастлив да бъдеш победител. Толкова много неща! Чудесно е да те бият с камшика, по-спокойно е. Да те набият и да се проснеш под един пробит покрив, за да мислиш за дома. — Негърът изхърка. — Толкова много неща! — Той сякаш наблюдаваше безмълвните думи, които се оформяха в тъмното над устата му. — Какво би станало, ако да кажем някой изведнъж прихне на глас в салона на хотел «Гейозо» в Мемфис? Но аз съм тъй щастлив...“ В този миг се чу някакъв шум. Притихне съвсем, а ръката му хвана дръжката на пистолета, затоплена под мишницата на отрязаната ръка. Вслуша се в далечния, почти неуловим звук, който пълзеше по стълбата. Остана неподвижен, додето мътният отвор на дъсчената врата не се размаза.

— Стой където си! — каза той.

— Аз съм — рече гласът; бе гласът на момчето, все тъй с онзи бърз и задъхан тон, който Уедъл и сега не се помъчи да определи дали не се дължи на вълнение; той просто не го забеляза. Момчето се

приблужи на четири крака по сухата съскаща плява, покриваща пода на плевника. — Хайде, защо не стреляш? — Припълзъл на колене и ръце, той изведнъж се надвеси над Уедъл, едър и задъхан. — По-добре да съм умрял. Така ми се иска! И двамата да сме мъртви. Така мисли и Вач. Защо се спряхте при нас?

Уедъл не мръдна.

— А защо Вач иска да съм мъртъв? — попита той.

— Защото още ви чува, като викате. Ние с него спяхме заедно, един път се събужда посред нощ и щеше да ме удуши, добре че татко го усети, преди да се е разсънил, а той целият в пот и ви чува, като викате. С празни пушки, а викате. Вач ми е разправял как сте тичали като плашила през царевична нива. — Момчето се развика на глас: — Проклети да сте! Дяволите да ви вземат!

— Да — рече Уедъл, — и аз съм ги чувал, като викат. Но защо ти е ти да умреш?

— Защото тя искаше да дойде сама. Само че трябваше...

— Коя тя? Сестра ти?

— ... трябваше да мине през другата стая. А татко не спи. И й вика: „Ако излезеш от тая врата, да не си се върнала!“ А тя му вика: „Нямам такова намерение.“ Тогава се събуди и Вач. „Хайде — вика й, — накарай го да се ожени за тебе, че утре на изгрев да бъдеш вдовица!“ Тя се върна и ми разказа. Поръча ми да ти кажа.

— Какво да ми кажеш? — Момчето тихо заплака от сдържано, ала пълно отчаяние.

— Аз й казах, че ако ти си негър, а тя пак... казах й, че тогава...

— Какво? Какво ако тя пак? И какво ти поръча да ми кажеш?

— За прозореца на тавана, дето спим двамата с нея. Има една стълба, направих си я да се прибирам, като се връщам през нощта от лов, можеш да я използваш. Но я предупредих, че ако си негър и стане нещо, ще...

— Виж какво — остро каза Уедъл, — съвземи се! Ти сам не знаеш ли? Аз изобщо не съм я виждал, само като влезе в стаята и баща ти я изгони.

— Но тогава нали я видя? И тя те видя.

— Не — рече Уедъл.

Момчето спря да плаче и утихна.

— Какво не?

— Няма да го направя. Няма да ти използвам стълбата.

Момчето сякаш за миг се замисли, неподвижно, бавно дишащо и притихнало; след малко проговори със замислен, почти сънен глас:

— Лесно мога да те убия. Имаш само една ръка, нищо, че си по-голям... — Внезапно Хюл се изви с невероятна бързина; Уедъл дойде на себе си едва когато усети огромните му ръце на гърлото си. — Лесно мога да те убия. И никой пукната пара няма да даде.

— Шшшшт! — рече Уедъл. — По-тихо!

— Никой няма да обърне внимание. — Държеше го за гърлото и едва се удържаше да не стисне. Уедъл усети как бавното задушаване и тръпката се стапят някъде в лактите на момчето, преди да са стигнали китките му, сякаш връзката между мозъка и ръцете бе някъде повредена. — Никой няма да разбере. Само Вач ще се разсърди.

— Имам пистолет — рече Уедъл.

— Тогава стреляй. Хайде!

— Не.

— Какво не?

— Вече ти казах.

— Кълнеш ли се, че няма да го направиш? Кълнеш ли се?

— Чуй какво ще ти кажа — сега Уедъл говореше с утешителен и търпелив тон, като че убеждава дете, — просто искам да си ида у дома. Това е всичко. Четири години не съм се връщал. И нищо друго не искам. Разбираш ли? Искам да видя след четири години какво е станало с онова, което съм оставил.

— А какво правиш там? — Дланите на момчето се бяха отпуснали, но все тъй се намираха корави и вкопчени около врата на Уедъл. — Ходиш на лов, а? По цял ден, че и нощем, ако ти се прииска. Така ли? На кон и с негри да ти прислужват, да ти лъскат ботушите, да ти оседлават коня, а ти седиш на терасата и си хапваш, додето не дойде време за следващия лов.

— Горе-долу. Но от четири години не е било така и нали разбираш, не зная какво ще бъде.

— Вземи и мене.

— Но отде да зная какво е там? Може и нищо да не е останало, ни коне, ни дивеч. Там са били янките, майка ми умря след това и сега не ми е ясно какво ще заваря.

— Ще работя. И двамата ще работим. Може да се венчаем в Мейсфийлд. Не е далече.

— Да се венчаем? О, да, сетих се... А отде знаеш, че вече не съм женен? — Ръцете на момчето се стегнаха около гърлото му и го разтърсиха. — Пусни ме!

— Ако кажеш, че имаш жена, ще те убия — каза момчето.

— Не — рече Уедъл, — не съм женен.

— И въпреки това няма да се качиш по стълбата?

— Няма. Само веднъж съм я видял. И ако я видя втори път, може и да не я позная.

— А тя разправя друго. Не ти вярвам. Лъжеш.

— Не — каза Уедъл.

— Защото те е страх, нали?

— Да. Затова.

— От Вач, нали?

— Не от Вач. Просто ме е страх. Струва ми се, че късметът ме е напуснал. Знаех, много дълго продължи. И ме е страх, че ще разбера как съм забравил да се страхувам. Затова не искам да рискувам. Не мога да рискувам, за да ми стане ясно, че съм се откъснал от истината. Точно обратно на Джубал. Той все още вярва, че му принадлежи. И няма да повярва, че вече съм свободен. Дори не ми дава да говоря такива неща. Просто не му е нужно да се тревожи за истината, разбираш ли?

— Но ние ще работим. Тя може да не прилича на жените в Мисисипи, дето винаги ходят с обувки. Но ще се научим. Няма да те посраим.

— Не — рече Уедъл, — не мога.

— Тогава тръгвай, и то още сега! Веднага!

— А как? Виждаш го, че не може да язди, не може да се задържи на коня. — Момчето не отвърна; миг по-късно Уедъл усети неговата напрегнатост, пълната му неподвижност, макар сам той да не бе чул нищо. Но разбра, че приклекло над него и затаило дъх, момчето гледа към стълбата. — Кой е това? — прошепна Уедъл.

— Татко.

— Аз ще сляза — каза Уедъл. — Ти стой тука и ми дръж пистолета.

Х

Тъмнината беше безкрайна и мразовита. В огромния невидим мрак лежеше долината, а отсрещните студени и невидими планини чернееха на черното небе. Той прихвана остатъка на отрязаната си ръка и се разтрепера.

— Тръгвайте — каза бащата.

— Войната свърши — рече Уедъл. — Аз нямам нищо общо с победата на Вач.

— Взимайте си конете и негъра и да ви няма!

— Ако се боите за дъщеря си, видял съм я само веднъж и съвсем нямам намерение да я срещам повече.

— Тръгвайте — каза бащата. — Взимайте си каквото е ваше и хайде!

— Не мога. — Бяха застанали лице срещу лице в мрака. — За четири години се сдобих с абсолютна непоносимост към бягството.

— До съмване имате време.

— През тия четири години във Вирджиния съм имал и по-малко време. А тук е Тенеси. — Другият се бе извърнал и се стопи в черния склон. Уедъл влезе в обора и се качи по стълбата. Над хъркащия негър неподвижно клечеше момчето.

— Остави го тука — каза то. — Един нищо и никакъв негър. Остави го и тръгвай.

— Не — отсече Уедъл.

Хюл клечеше над хъркащия негър, не поглеждаше Уедъл, ала помежду им сякаш се издигаха, тихи и безшумни, гората, острите суховати гърмежи, отсеченият и див тътен на разгневени коне, струйките тънък дим.

— Мога да ти покажа една пряка пътека право за долината. За два часа си в полето. По светло вече ще бъдеш на десет мили от тук.

— Не мога. И той иска да се върне у дома. Трябва и него да заведе. — И се наведе, оправи несръчно наметалото с лявата си ръка и го затъкна около спящия негър. Чу как момчето си отива, но не се

обърна. След малко разтърси негъра. — Джубал! — повика го той. Негърът изстена, извъртя се тежко на другата страна и продължи да спи. Уедъл клекна над него като момчето. — Мислех, че завинаги съм го загубил — каза си той. — Мирът и спокойствието... Правото отново да се страхуваш.

XI

Когато конете преминаха разнебитената врата и се озоваха на изровения път, къщата се възправи в мрачното студено утро мършава и запустяла. Негърът бе яхнал чистокръвния жребец, а Уедъл — червения. Негърът трепереше, седеше изгърбен, с подвити колене, лицето му се бе скрило под брезентовата качулка.

— Казвах ли ти аз, че искат да ни отровят с тая течност? Казвах ти. Планински простаци! И ти не само че им позволи да ме отровят, ами и сам ми натика отровата в устата. О, господи, веднъж да се приберем в къщи!

Уедъл се обърна и погледна назад към очуканата и безизразна къща, която не даваше никакъв признак на живот, нито дори дим.

— Предполагам, че сега при нея има друг, някой млад любовник — Уедъл говореше високо, малко замислено, но присмехулно. — Пък и това момче! Хюл. Каза като стигнем едно място, дето пътят изчезвал и се появявала лаврова горичка, да свърнем вляво. По-нататък от лавровата горичка не бивало да ходим.

— Кой какво е казал? — попита негърът. — Никъде не отивам. Връщам се в плевника и лягам.

— Добре — каза Уедъл, — слизай!

— Да слизам?

— Ще ми трябват и двата коня. Като се напиш, ще походиш малко пешком.

— Пък аз ще те обадя на майка ти! — каза негърът. — Всичко ще разправя. Как и след четири години не ти дойде акълът и още не можеш от пръв поглед да познаеш кой е янки. Да ноцуваме при янки и да ги оставиш да отровят човек на господарката! Ще видиш ти!

— Пък аз мислех, че искаш да останеш — рече Уедъл. Той също трепереше. — Все пак не е студено.

— Да остана ли? Аз? А ти как, по дяволите, ще се прибереш без мене? Какво ще кажа на господарката, като се върна и тя ме попита къде си?

— Хайде — подкани го Уедъл. Пришпори червения кон, погледна спокойно къщата и потегли. Яхнал чистокръвния зад гърба му, негърът мърмореше с тъжна напевност. Пътеката по безкрайния хълм, по която едва изпъплиха вчера, сега се спускаше, беше кална, осеяна с камънак, като драскотина през тази гола и скалиста земя и под това разливащо се небе, което се спускаше чак до боровете и лаврите. След малко къщата се скри.

— И тъй, аз бягам — каза Уедъл. — Като се върна в къщи, ще се срамувам. Да. Но това значи, че още живея. Още живея, защото все още познавам както страха, така и желанието. Нали животът е потвърждение на миналото и едно обещание за бъдещето! Значи, още живея... А, ето! — Беше лавровата горичка. На около триста метра пред тях, тя сякаш изникна неподвижна и тайнствено мрачна в тежкия въздух, който бе всъщност вода. Задърпа рязко поводите, а прегърбеният и мърморещ негър с напълно скрито лице го настигна, отмина и едва тогава чистокръвният спря, сам и по своя воля. — Но тук не се вижда никаква пътека — рече Уедъл. В този миг от горичката изскочи някаква фигура и затича към тях. Уедъл напъха поводите под крака си и скри ръка под наметалото. Тогава видя, че е момчето. То ги приближи с побеляло лице, цялото напрегнато, очите му сериозни.

— Ей оттам трябва — каза то.

— Благодаря — рече Уедъл. — Много любезно от твоя страна да дойдеш и да ни покажеш, макар че сигурно и ние щяхме да се оправим.

— Да — каза момчето, сякаш не е чуло какво му говорят. То бе вече откачило оглавника на червения кон. — Точно от другата страна на храстите. Отгук не се вижда, но като се влезе в тях...

— Къде? — обади се негърът. — Всичко ще обадя. Четири години и пак не ти дойде акълът...

— Млъкни! — каза му Уедъл, после се обърна към момчето. — Много съм ти задължен. Ако искаш, задръж оглавника, нямам друго. А сега се прибирай. Ние ще намерим пътеката. Сега вече е лесно.

— Те също знаят пътеката — рече момчето и дръпна коня. — Елате.

— Почакай — каза Уедъл и спря коня. Хюл държеше оглавника и гледаше към горичката. — Искаш да кажеш, че ние знаем, ама и те знаят, така ли?

— По дяволите, тръгвайте! — извика момчето с растяща ярост.
— Хайде, че ми омръзна! Страшно ми омръзна.

— Добре — каза Уедъл и се огледа, присмехулен, язвителен. Лицето му бе изпито, измъчено, уморено. — Трябва да се върви. Не мога да остана тук, дори и да имах къде да се подслоня. Следователно трябва да избирам между три възможности. Тъкмо това най-много обърква човека — тази трета възможност. И то когато е схванал, че животът не е нищо друго, освен погрешният избор между две възможности, камо ли да трябва да избираш една от три. Ти се прибирай вкъщи.

Момчето се обърна и го изгледа.

— Ние ще работим — каза то. — Сега можем да се върнем у дома, тъй като татко и Вач са... Не, можем да слезем от планината по двама на кон, двама на единия и двама на другия. Като стигнем долината, ще се ожените в Мейсфийлд. Няма да ви посраим.

— Но нали тя си има един младеж, който я чака пред църквата в неделя, изпраща я до вкъщи, вечеря у вас и може би се посчепква с другите момчета за нея?

— Значи, не искаш да ни вземеш?

— Не. Връщай се вкъщи!

Момчето за миг остана на мястото си, хванало оглавника, навело лице, след това се извърна и тихо каза:

— Тогава да вървим. Трябва да побързаме.

— Чакай — рече Уедъл, — какво си намислил?

— Ще дойда донякъде с вас. Хайде! — И задърпа червения кон напред, към пътя.

— Стой! — извика Уедъл. — Връщай се вкъщи! Войната свърши и Вач знае това.

Момчето не отвърна. Поведо коня към храсталаците. Чистокръвният се дръпна назад.

— Тпру, Цезар! — викна негърът. — Чакай, Соши! Аз оттук не минавам...

Без да спира, момчето погледна назад през рамо.

— Ти стой там — каза то, — стой където си!

Пътеката представляваше едва забележима драскотина, която се раздвоява и заобикаля храстите.

— Сега вече виждам — каза Уедъл, — можеш да се прибиращ.

— Малко ще ви изпатя — каза момчето; гласът му бе толкова тих, че Уедъл разбра: Хюл сдържаше дъха си, целият изпънат и нащрек. Уедъл си пое дъх, а червеният кон подскочи надолу. „Глупости — помисли си той. — Още пет минути и тая игра ще свърши. Уж исках да възвърна правото си на страх, но май попрекалих.“ Пътеката се разшири. До него пристъпваше и чистокръвният. Момчето крачеше между двата коня и отново обърна глава към негъра.

— Нали ти казах, ти стой назад.

— Защо назад? — попита Уедъл и се вгледа в помръкналото и напрегнато лице на момчето. „Не мога да разбера: хванах ли се на тая игра или не“ — мина му през ума. И каза на глас: — Защо трябва да стои назад?

Момчето го погледна, спря и дръпна червения кон.

— Ще работим — каза то, — няма да те посрашим.

Уедъл почувствува, че мислите му отрезвяват. Спогледаха се с Хюл.

— Смяташ ли, че направихме погрешния избор? — попита Уедъл. — Нали трябваше да избираме. Една от три възможности.

Хюл сякаш и този път не го чу.

— Нали няма да си помислиш, че аз съм виновен? Кълнеш ли се?

— Да, кълна се — Уедъл говореше спокойно, приковал поглед в момчето; разговаряха като мъже или може би като две деца. — И какво според тебе трябва да направим?

— Да се върнем. Те ще бъдат далече. Тогава можем... — и дръпна поводите на червения кон. Чистокръвният отново ги настигна и продължи напред.

— Искаш да кажеш, че на това място... — Уедъл неочаквано пришпори коня и блъсна долепилото се до него момче. — Пусни ме! — Момчето се задържа за юздата и конят го повлече напред, отново настигнат от другия. Подвил високо коленете си, негърът стърчеше на чистокръвния, устата му не млъкваше и от нея се лееха готови фрази, заучени и изтъркани от употреба като стари обувки:

— Аз като му разправам, той пак!...

— Пусни се! — извика Уедъл и пришпори червения кон, обръщайки рамото му към момчето. — Пусни!

— Значи, няма да обърнеш назад, така ли? — викаше момчето. — Не искаш?

— Пусни! — каза Уедъл. Под мустаците зъбите му се белнаха в миг; той просто повдигаше коня с шпори. Момчето пушна юздата и попадна под врата на чистокръвния; обръщайки се назад, Уедъл видя в скока на коня си как момчето скача върху гърба на чистокръвния, изтласква негъра към опашката и негърът изчезва.

— Те мислеха, че ти ще яхнеш по-добрия кон — каза момчето с тънък запъхтян глас. — Пък аз им казах, че ти просто ще яздиш... надолу! — Момчето извика, защото чистокръвният прелетя край Уедъл. — Конят ще издържи! Бягай от пътеката! Пази се!

Уедъл пришпори червения кон; гърди до гърди двата коня стигнаха завой, където пътеката отново се раздвояваше и се гмурваше в меките хълбоци на лаври и рододендрони. Момчето погледна през рамо.

— Стой назад! — извика то. — Излез от пътеката!

Уедъл заби шпорите си в червения кон. На лицето му се появи гримаса на гневно раздражение, почти усмивка.

Тя не напусна мъртвото му лице, когато падна на земята с крак, все още здраво закачен за стремето. Конят подскочи от звука, повлече Уедъл встрани от пътеката, спря, завъртя се, изпръхтя и се наведе да пасе. Чистокръвният продължи, стигна завоя, обърна се назад и препусна обратно; одеялото се бе усукало под корема му, очите му се въртяха, той скочи над тялото на момчето, паднало на пътеката с проснати назад ръце и размазано в един камък лице, разтворило длани като жена, която ей-сега ще повдигне поли, за да прескочи локва. След това конят ритна назад и се закова над трупа на Уедъл, заклати глава и почна да вие, вперил поглед в лавровата горичка, където бавно се разсейваше облаче барутен дим.

Когато двамата мъже излязоха от горичката, негърът се изправи на четири крака. Единият се затича. Негърът го видя как се спуска напред и чу монотонния му глас: „Проклет глупак! Проклет глупак! Проклет глупак!“ След това мъжът внезапно спря и изпусна пушката; негърът забеляза как оня се вкаменява над падналата пушка и приковава очи в трупа на момчето, очи, пълни с болка и изненада като на човек, който се пробужда от сън. Тогава негърът забеляза другия. Спирайки за миг, вторият вдигна пушката и я напълни. Негърът замря. Застанал на лакти и колене, той наблюдаваше двамата бели и зениците му бавно се наливаха с див ужас и кръв. Сега се размърда и той,

обърна се и все тъй на четири крака прибяга до трупа на Уедъл под лавровите клони, клекна над него и отново се загледа във втория бял, който бавно се оттегляше по пътеката, без да спира да тъпче пушката. Белият спря, но негърът не затвори очи, дори не ги отмести. Впери ги в пушката и забеляза, че тя се удължава, издига се, бавно намалява и се превръща в кръгло черно петно върху бялото лице на Вач, сякаш някой изведнъж постави точка на белия лист. Негърът приклезна, очите му застинаха диви и червени като очите на звяр, хванат на тясно.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.